

DOSSIER

**COMERÇ I MANUFACTURA A
LES COMARQUES SEPTENTRIONALS
DEL PAÍS VALENCIÀ DURANT
LA BAIXA EDAT MITJANA**

PRESENTACIÓ

Durant els dos últims decennis la investigació sobre les activitats manufactureres i comercials desenvolupades en les comarques de Castelló ha experimentat un fort impuls. La coincidència d'una nova generació d'historiadors interessats pel tema, sota la direcció del catedràtic de la Universitat de València Paulino Iradiel, ha permés renovar tant els continguts com les eines metodològiques d'anàlisi i d'interpretació. Després del net predomini dels estudis sobre el món rural i les estructures agràries durant els anys setanta i vuitanta –imprescindible per l'estat en què es trobava la medievalística valenciana–, des dels anys noranta les activitats secundàries i terciàries tornen a atraure l'atenció dels investigadors. No m'estendré ara en un recorregut historiogràfic per les principals fites que han marcat aquest camí, en part també perquè el primer article del recull, obra de Germán Navarro, m'estalvia d'haver de fer aquesta mena de repassos sovint feixucs. Sí que vull remarcar la permanent necessitat d'integrar l'àmbit dels menestrals i els mercaders en el seu context agrari i feudal com a únic camí per evitar caure en visions anecdòtiques i obtenir una visió global de la societat de les nostres viles medievals.

En tot cas el temps transcorregut i les investigacions acumulades aconsellaven plantejar-se aquest dossier monogràfic en la revista del Departament d'Història, Geografia i Art de la Universitat Jaume I. Així ho hem fet en el marc del projecte d'investigació finançat per la Fundació Caixa Castelló-Bancaixa *Desenvolupament manufacturer i estructura professional de les viles baixmedievales. Estudi de les comarques septentrionals del País Valencià (segles XIV-XVI)* (ref. P1 1A2006-14). Un bon moment per prendre perspectiva del que s'ha fet i del que manca per fer. Una recopilació d'articles que al mateix temps pogués servir com a balanç i estat de la qüestió dels nostres coneixements actuals, plantejament de noves vies de recerca, i aportació també de nous coneixements empírics i investigació de base sobre fonts inèdites o mal conegudes. Crec que finalment, i quasi sense pretendre-ho, el contingut del dossier integra harmoniosament aquests diferents aspectes.

Sí els diferents articles arriben finalment a complementar-se, pense que és en bona mesura per la complicitat dels autors. He d'agrair a tots ells la rapidesa i disponibilitat amb la qual van acceptar la meua proposta, tot i les múltiples ocupacions que la vida universitària i la investigació ens imposen en l'actualitat.

El dossier s'obre amb un article del professor Germán Navarro, de la Universitat de Saragossa, de naturalesa més teòrica i metodològica. Després de fer un repàs historiogràfic –que en bona mesura resulta ser autobiogràfic– dels últims quinze anys, planteja noves perspectives i orientacions per a

futurs treballs que puguin permetre un salt qualitatiu endavant que prime la interpretació per sobre de l'acumulació de dades. L'estudi de David Igual (Universitat de Castella-La Manxa) i Juan Leonardo Soler (Universitat d'Alacant) se centra en el comerç marítim de les comarques de Castelló, reunint les diverses notícies sobre els carregadors del litoral castellonenc, des del segle XIII al XV, provinents tant de la bibliografia com de referències arxivístiques. L'objectiu és calibrar la integració dels ports castellonencs en els diferents circuits comercials de la Mediterrània Occidental, amb una especial atenció a l'avituellament alimentari de la ciutat de València. A banda d'aquest treball de síntesi hi ha també un important treball de base sobre documentació inèdita del peatge de mar valencià de finals del segle XV, incloent un apèndix amb el buidatge exhaustiu del Manifest de Mar de 1488. A continuació el treball de Joaquín Aparici aborda un aspecte molt específic com és el de l'emigració d'elements artesanals, que ja havia tractat en altres articles. En aquest cas reuneix les notícies obtingudes de diversos arxius per documentar la presència de piquers i mestres d'obra d'origen biscaí en els pobles de la Plana, afegint noves prossopografies a un llistat cada cop més dens. Finalment la nostra aportació és un article sobre la manufactura tèxtil en l'àmbit rural dels Ports de Morella, on tractem d'analitzar el comportament diferencial entre la vila, de característiques semiurbanes, i les aldees, on el desenvolupament tèxtil resulta més tardà i amb característiques força diferents.

Carles Rabassa Vaquer